

Skatterätt ska följa civilrätt

Regeringsrättens dom i de så kallade kapitalförsäkringsmålen underkänner kammarrätternas anmärkningsvärda och inbördes olika civilrättsliga resonemang i ett hundratal mål. Denna dom, liksom en dom av kammarrätten i Stockholm den 20 augusti, visar att vi har rätt i vår uppfattning att det är skadligt om skatterätten inte följer civilrätten – utan särskilda bestämmelser därom (DI Debatt 12/1).

Kammarrättens senaste dom bygger på ett synsätt som är främmande för civilrätten och får närmast betraktas som en fri värdering med syfte att underkänna en transaktion som har ansetts alltför bra för den skattskyldige.

Transaktionen avsåg att nyttja ett avdrag för kapitalförlust enligt vid tidpunkten för avtalet gällande regler och innan stopplagstiftningen trädde i kraft den 7 december 2001.

Parternas gemensamma avsikt var att i tid utnyttja möjligheten till avdrag för kapitalförlust, och för detta krävdes ett civilrättsligt giltigt aktieöverlåtelseavtal den 6 december 2001. Ett sådant upprättades och bevitnades av notarius publicus. Att ett sådant ingicks är vid en civilrättslig bedömning fullständigt klart.

Det allvarligaste med domen är inte att den skattskyldige inte får sitt avdrag utan att de motiveringar som använts av kammarrätten inte kan godtas vid en civilrättslig bedömning.

Om motiveringarna är ett uttryck för en särskild metod vid tolkning av transak-

tioner av skatterättslig betydelse uppstår en kaotisk osäkerhet som knappast är skatterättsligt önskvärd. En sådan tillämpning bör ske konsekvent och inte bara till nackdel för den skattskyldige. Det finns emellertid ingen redovisad metod, utan det förefaller vara en från civilrätten skild fri bedömning av domstolen.

Kammarrätten ansåg att för att en part ska anses bunden till ett överlåtelseavtal måste denna ”göra sannolikt att partsavsikten var att följa överlåtelseavtalets lydelse” och att på detta skäl ”även efterföljande förhållanden” blir av ”betydelse för bedömningen”.

Att en part för att bli bunden av ett avtal skulle behöva göra sannolikt att parten avser att följa avtalsbestämmelserna är halsbrytande och oacceptabelt.

På samma sätt är det med argumentet att ”överlåtelseavtalet inte har ingåtts av fristående oberoende parter”. En särbehandling av sådana avtal skulle göra avtal inom alla svenska koncerner och ägarledda aktieföretag osäkra, eftersom parterna inte är oberoende av varandra. Kostnaderna för denna rättsosäkerhet måste bedömas som enorma, och domen är därför en allmän fara.

Den fria bedömningen står i strid med legalitetsprincipen och rättssäkerheten. ”Svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta ska utövas av riksdagen allena” – dvs genom lag. Domstolarna ska tillämpa lag och inte genom misstolkningar och omkonstruktioner av avtal rättsstridigt ta på sig den roll som tillkommer lagstiftaren.

Jan Ramberg

professor
emeritus

Erik Nerep

professor,
handelsrätt,
Handels-
högskolan
i Stockholm

Anders Hultqvist

adj professor,
skatterätt,
Stockholms
universitet